

щоб процес прийняття рішення був повноцінним, з урахуванням того, що відомо про цей випадок, а також того, що можна передбачити стосовно побажань пацієнта (п. 3.7). У пункті 6.4 розділу «Реалізація прав пацієнта» передбачено, що у випадках, коли сам пацієнт не може скористатися своїми правами, їх має здійснити його законний представник або особа, уповноважена на це пацієнтом.

Основним правовим документом, який відтворює сучасне європейське розуміння етико-правових стандартів щодо захисту прав та гідності особи пацієнта у зв'язку із впровадженням нових біомедичних технологій, є Конвенція про захист прав і гідності людини щодо застосування біології та медицини: Конвенція про права людини щодо біомедицини (Ов'єдо, 1997 р.), яку підписала Україна. Базовими положеннями цієї Конвенції, а отже, складовими сучасних європейських правових стандартів щодо права пацієнта на вибір методів лікування, є такі правила: будь-яке втручання у сферу здоров'я може здійснюватися лише після добровільної свідомої згоди на нього відповідної правомочної особи, такій особі заздалегідь надається відповідна інформація про мету, характер, наслідки та ризики втручання (ст. 5). Якщо через надзвичайну ситуацію згода не може бути отримана, будь-яке необхідне з медичної точки зору втручання може негтайно здійснюватися в інтересах здоров'я відповідної особи (ст. 8). Якщо на час втручання пацієнт перебуває у стані, за якого неспроможний висловити свої побажання, враховуються побажання щодо медичного втручання, висловлені ним раніше (ст. 9).

Участь у Конвенції зобов'язує держави врахувати у національних правових системах універсальний комплекс

принципів і процедур нормативно-правових гарантій забезпечення гідності людини як учасника біомедичних відносин. Отже, правові зобов'язання України актуалізують наукові розробки у сфері правового забезпечення прав пацієнтів, завданням яких є, зокрема, напрацювання відповідних етико-правових положень та юридичних процедур і конструкцій. Саме в контексті таких розробок автор розглядає власні напрацювання, що конспективно викладені в цій праці. Запропонована стаття є продовженням планового дослідження прав пацієнта та присвячена виявленню «білих плям», тобто прогалин, українського законодавства стосовно реалізації доктрини згоди пацієнта на медичне втручання. Метою дослідження є вироблення вихідних положень щодо нового для українського права інституту *попереднього волевиявлення пацієнта — дієздатної особи стосовно вибору методів лікування*. У процесі дослідження автор використала праці науковців щодо проблем адаптації медичного законодавства до міжнародних етико-правових стандартів — О. Калітенко, Р. Гревцової, І. Сенюти, О. Іванюшкіна, А. Зелінського.

Як видно з наведеного вище історико-правового екскурсу, за сучасними міжнародними етико-правовими стандартами згода пацієнта є необхідною попередньою умовою правомірності медичного втручання. Ця вимога забезпечується через правову доктрину добровільної усвідомленої інформованої згоди особи пацієнта на втручання у сферу здоров'я.

У законодавстві України досить добре розроблена і працює юридична конструкція згоди пацієнта — дієздатної особи — на медичне втручання стосовно таких суттєвих положень: